

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра філософії, соціології та політології

СИЛАБУС

**ФІЛОСОФІЯ/
PHILOSOPHY
SYLLABUS**

освітній ступінь	бакалавр / bachelor
галузь знань	12 Інформаційні технології / Information Technology
спеціальність	121 Інженерія програмного забезпечення / Software Engineering
освітня програма	Інженерія програмного забезпечення / Software Engineering

Київ 2023

Викладач: Кравченко Алла Анатоліївна,

вчене звання та посада: доктор філософських наук, завідувач кафедри філософії, соціології та політології;

контактний телефон: (044)-531-47-09;

e-mail: a.kravchenko@knute.edu.ua

наукові інтереси: філософія, освіта, культура, історія, гуманітарна політика, економічна культура, суспільствознавство.

1. Дисципліна: «ФІЛОСОФІЯ»,

- рік навчання: I;
- семестр навчання: 1;
- кількість кредитів: 6;
- *кількість годин за семестр: 180 год.*
  - лекційних: *28 год.*
  - практичних: *28 год.*
  - на самостійне опрацювання: *124 год.*
- *кількість аудиторних годин на тиждень:*
  - лекційних: *2 год.*
  - практичних: *2 год.*

2. Час та місце проведення:

- *аудиторні заняття* - відповідно до розкладу ДТЕУ з врахуванням специфіки дисципліни проведення останньої передбачено в аудиторіях: 505, 510, 514;
- *поза аудиторна робота* - самостійна робота студента, результат виконання якої висвітлено засобами Office 365;
- *всі практичні завдання виконуються* на основі інтерактивних методів навчання у електронному середовищі. Передбачається можливість проведення практичних та лекційних занять на базах підприємств-партнерів.

3. Пререквізити та постреквізити навчальної дисципліни:

- **пререквізити:** дисципліна базується на знаннях та компетентностях, що набуває здобувач вищої освіти під час вивчення дисципліни шкільного курсу основи філософських вчень.

– **постреквізити:** дисципліна надає студентам необхідні знання та навички, які будуть корисні під час вивчення дисципліни «Економіка підприємства» та практичної підготовки.

Програмні результати навчання:

PR02	Знати кодекс професійної етики, розуміти соціальну значимість та культурні аспекти інженерії програмного забезпечення і дотримуватись їх в професійній діяльності.
PR25	Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Характеристика дисципліни:

4.1. Призначення навчальної дисципліни: дисципліна «Філософія» є важливою складовою підготовки сучасних фахівців з розробки інформаційних технологій. Її місце – на перетині традиційних фундаментальних дисциплін та дисциплін професійної підготовки бакалаврів.

4.2. Мета вивчення дисципліни: метою вивчення дисципліни «Філософія» є визначення сутності людини і навколишнього світу в їх всебічних зв'язках та відносинах, формування теоретичних засад філософського світогляду як системного погляду на світ і місце в ньому людини та навички застосування різних філософських методологічних підходів до аналізу суспільно-історичного, політико-економічного та соціокультурного аспектів буття, розв'язання сучасних теоретичних та практичних проблем світу і людства в цілому.

4.3. Задачі вивчення дисципліни: є теоретична та практична підготовка майбутніх фахівців з таких питань: розкриття сутності та розвитку історико-філософського знання як об'єктивного процесу; надання цілісного уявлення про структуру та зміст філософського знання, його основні категорії; сприяння формуванню основних світоглядних цінностей та філософської культури мислення студентів.

Загальні компетентності:

K01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
K03	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
K05	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
K06	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
K09	Прагнення до збереження навколишнього середовища.
K10	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо
K11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
K12	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

К 21.	Здатність застосовувати фундаментальні і міждисциплінарні знання для успішного розв'язання завдань інженерії програмного забезпечення.
К 22.	Здатність оцінювати і враховувати економічні, соціальні, технологічні та екологічні чинники, що впливають на сферу професійної діяльності.

1.1. Зміст навчальної дисципліни: відповідає навчальній та робочій програмі, яка відповідає запитам стейкхолдерів.

2. План вивчення дисципліни:

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК:

Навчальна діяльність	Робочий час студента (год.)
1	2
Тема 1. Філософія як світогляд і наука	
<p style="text-align: center;">Лекція №1. Світогляд, його сутність та прояви. <i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та історичні форми світогляду. 2. Предмет, структура та основні функції філософії. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с. 11-36], 2 [с. 8-22], 3 [с. 7-23], 4 [С. 15-28], 5 [с. 6-25].</i> <i>Додатковий: 26 [с. 1-20], 38 [С. 9-23].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p style="text-align: center;">Лекція №2. Сутність та характерні ознаки основних етапів становлення та розвитку філософської думки. <i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Домодерна філософська думка: античність і середньовіччя. 2. Філософія Модерну і «проект Просвітництва». 3. Філософсько-світоглядні пошуки ХІХ-ХХІ ст. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [ч. I. с. 30-270].</i> <i>Додатковий: 38 [С. 27-162], 44 [С. 35-185].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	
Тема 2. Онтологія. Філософське вчення про буття	
<p style="text-align: center;">Лекція №3. Буття як філософська проблема.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософські концепції буття. 2. Основні форми, структурні елементи буття та онтологічні категорії. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с.32-64], 2 [122-150], 3 [24-48], 4 [49-82], 5 [27-53].</i> <i>Додатковий: 33 [с. 253-285], 37 [с. 113-191], 38 [с. 288-326].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2

<p align="center">Тема 3. Діалектика. Філософська теорія розвитку</p> <p align="center">Лекція №4. Діалектика - всезагальна теорія розвитку.</p> <p align="center"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність діалектики та її історико-філософські форми. 2. Закони і принципи діалектики. 3. Категорії діалектики. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 3 [с. 49-75], 5 [с. 134-138].</i> <i>Додатковий: 10 [с. 20-33], 21 [с. 265-315], 30 [с. 394-425], 46 [с.145-167].</i> <i>Інтернет-ресурси: 50, 51, 54, 55.</i></p>	2
<p align="center">Тема 4. Філософія людини</p> <p align="center">Лекція №5. Історико-філософські виміри проблеми людини.</p> <p align="center"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Уявлення про походження, природу, сутність та існування людини в класичних історико-філософських концепціях. 2. Проблема людини в некласичній філософії. 3. Людина в постнекласичній філософії. <p align="center">Лекція №6. Філософські проблеми людського буття.</p> <p align="center"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Біологічні, психологічні та соціокультурні детермінанти існування та розвитку людини. 2. Людина в системі цінностей. 3. Свобода волі як філософська проблема. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с.98-126], 2 [с.173-186], 3 [с.146-168], 4. [с.111-148], 5 [с. 54-73].</i> <i>Додатковий: 41[с. 27-52, с. 165-183], 46 [с. 200-213; 232-244].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p align="center">Тема 5. Філософія свідомості</p> <p align="center">Лекція №7. Походження і природа свідомості.</p> <p align="center"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософські концепції свідомості. 2. Походження та сутність свідомості. 3. Свідомість, мова і мислення. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с.127-152], 3 [с.76-115], 5 [с. 74-85].</i> <i>Додатковий: 41[с. 12-27], 46 [с. 272-288].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p align="center">Тема 6. Гносеологія. Філософія пізнання</p> <p align="center">Лекція №8. Гносеологія як філософська теорія пізнання.</p> <p align="center"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-філософський генезис теорії пізнання. 2. Чуттєве і раціональне пізнання. 	2

<p>3. Сучасна теорія пізнання.</p> <p>4. Істина як процес і мета пізнання. Критерій істини.</p> <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 3 [с. 130-145], 4 [с. 111-148], 5 [с. 112-133].</i> <i>Додатковий: 19 [с. 39-55], 30 [с. 8-22], 31 [с. 15-107].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	
<p style="text-align: center;">Тема 7. Філософія науки і техніки</p> <p style="text-align: center;">Лекція №9. Філософія науки і техніки як галузь філософського знання.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософське осмислення науки: основні поняття та дефініції. 2. Концепції розвитку науки. 3. Предмет філософії техніки. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1[с.279-304], 3 [с. 210-236].</i> <i>Додатковий: 8 [с. 150-220], 16 [с. 115-320], 17 [с. 90-210], 18 [с. 44-60], 27 [с. 35-84], 34 [с. 150-200], 35 [с.122-124], 40 [с. 15-84], 42 [с. 85-240].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p style="text-align: center;">Тема 8. Філософія суспільства</p> <p style="text-align: center;">Лекція №10. Суспільство, його сутність та структура.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільство – як предмет філософського аналізу. Основні характеристики суспільства. 2. Концептуальні підходи до вивчення суспільства. Особливості історичних типів суспільства: аграрного, індустріального, постіндустріального. 3. Духовне життя суспільства Сутність духовного життя суспільства. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с. 189-219], 4 [с. 241-252], 5 [с. 113-134].</i> <i>Додатковий: 12 [с. 377-494],14 [с. 215-232], 29 [с. 460-492], 44 [с. 595-625].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p style="text-align: center;">Тема 9. Філософія цивілізації</p> <p style="text-align: center;">Лекція №11. Цивілізація як предмет філософського аналізу.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність цивілізації та її характерні риси. 2. Основні підходи до класифікації цивілізацій 3. Сценарії розвитку та взаємодії цивілізацій: глобалізація, конвергенція, зіткнення, багатополарність. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 4 [с. 405-435], 5 [с. 113-133].</i> <i>Додатковий: 11 [с. 338-347], 13 [с. 464-494], 15 [с. 524], 23 [с. 442-465].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49</i></p>	2

<p style="text-align: center;">Тема 10. Філософія культури</p> <p>Лекція №12. Філософія культури як сфера філософського знання. <i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура як предмет філософської рефлексії. 2. Онтологія культури. 3. Історико-філософські концепції культури. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с. 249-278], 3 [с. 237-267], 5 [с. 172-190].</i> <i>Додатковий: 7 с. [45-62], 43 [с. 92-150].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p style="text-align: center;">Тема 11. Філософія історії</p> <p>Лекція №13. Предмет філософії історії, її основні принципи та підходи. <i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія історії: загальна характеристика та предметне поле. 2. Історія як об'єкт філософської рефлексії. 3. Проблема суб'єкта історичного процесу. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с. 372-402], 4 [с. 405-420], 5 [с. 151-171].</i> <i>Додатковий: 6 [с. 129-214], 22 [с. 359-404], 28 [с. 12-26; 59-95], 30 [с. 417-443], 38 [с. 284-290].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p style="text-align: center;">Тема 12. Філософія економіки</p> <p>Лекція №14. Філософія економіка як галузь соціального знання. <i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософія економіки та її основні галузі. 2. Класичні та сучасні філософсько-економічні концепції (А. Сміт, К. Маркс, Т. Мальтус, М. Фрідман, Ф. Гайек, Р. Арон). <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с. 343-371], 5 [с. 134-150].</i> <i>Додатковий: 9 [с. 314-336].</i> <i>Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	2
<p style="text-align: center;">Тема 13. Філософія політики та права</p> <p>Лекція №15. Актуальні проблеми філософії політики та права. <i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, предмет та значення філософії політики та права. 2. Політика як публічний простір. 3. Дух права і буква закону. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 4 [с. 421-448], 5 [с. 134-150].</i> <i>Додатковий: 20 [с.11-57], 32 [с. 134-167], 39 [с. 1-324].</i> <i>Інтернет-ресурси: 52.</i></p>	2
<p style="text-align: center;">Тема 14. Філософія моралі</p>	1

<p align="center">Лекція №16. Етика як філософське вчення про мораль.</p> <p align="center"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Етика: предмет, категорії та основне коло проблем. Основні напрямки в історії етичних вчень: етика чеснот, етика обов'язку, утилітаризм, прагматизм. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 4 [с. С.331-327], 5 [с. 191-228]. Додатковий: 13 [с. 28-48; 146-148; 253-288], 23 [с. 743-834], 45 [с. 390]. Інтернет-ресурси: 48, 49, 53, 56.</i></p>	
<p align="center">Тема 15. Філософія майбутнього</p> <p align="center">Лекція №17. Майбутнє як філософська проблема.</p> <p align="center"><i>План лекції:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Футурологія - пошук знань про майбутнє. Завдання та основні категорії футурології. Філософське осмислення майбутнього. <p>Список рекомендованих джерел: <i>Основний: 1 [с. 429-250], 2 [с. 209-218], 3 [с. 200-209]. Додатковий: 12 [с. 207-311], 16 [с. 115-320], 17 [с. 90-210], 25 [с.17-289], 36 [с. 115-320], 27 [с. 35-84], 39 [с. 15-84], 42 [с. 85-240], 47 [с. 37-81]. Інтернет-ресурси: 48, 49.</i></p>	1

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Навчальна діяльність	Робочий час студента (год.)	Оцінювання (бал)
1	2	3
<p align="center">Тема 1. Філософія як світогляд і наука</p> <p align="center">Практичне заняття №1. Філософія як теоретичне вираження світоглядних проблем та наука.</p> <p align="center"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Предмет та проблемне поле філософії. Відмінності філософського світогляду від релігійного та міфологічного. Світоглядні та методологічні аспекти філософського знання. Ознайомитися з уривком праці С.Б. Кримського «Запити філософських смислів» та надати відповіді на питання до тексту (Хрестоматія. Філософія; навч. посібн. / кол. авт. Київ: КНТЕУ. 2021. С. 6-17.). Підготуватись до диспуту: «Філософський образ мислення: риси та специфіка». 	2	3

<p>Практичне заняття №2. Історія філософії у визначних постатях.</p> <p><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Видатні давньогрецькі мислителі: Піфагор, Платон, Сократ, Аристотель (підготувати презентації). 2. Провідні філософи Стародавнього Риму: Сенека, Епікур, Марк Аврелій (підготувати презентації). 3. Впливові філософи доби Просвітництва і романтизму: Вольтер, Руссо, Гете (підготувати презентації.). 4. Українська філософська традиція у визначних постатях: Г. Сковорода, П. Юркевич, І. Франко (підготувати презентації.). 5. Підібрати крилаті вислови відомих філософів та розташувати їх відповідно періодизації історії філософії. 		
<p>Тема 2. Онтологія. Філософське вчення про буття</p> <p>Практичне заняття №3. Проблема визначення предмету онтології в провідних парадигмах філософування.</p> <p><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інтерпретації буття в класичній філософії (підготувати презентації). 2. Некласичні філософські погляди на проблему буття (підготувати презентації). 3. Проблема буття в новітній філософії (підготувати презентації). 4. Основні моделі єдності світу (підготувати презентації). 	2	3
<p>Тема 3. Діалектика. Філософська теорія розвитку</p> <p>Практичне заняття №4. Характерні особливості діалектичного погляду на світ.</p> <p><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суперечність як рушійна сила розвитку. Форми суперечностей та способи їх розв'язання. 2. Співвідношення діалектики і метафізики. 3. Альтернативи діалектики: софістика, еклектика, синергетика. 	2	3
<p>Тема 4. Філософія людини</p> <p>Практичне заняття №5. Концепції людини в історії філософії.</p> <p><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Людина в класичній філософії. 2. Людина в етикоцентричній українській філософії. 3. Проблема людини в філософії ХХ сторіччя. 4. Участь у дебатах на тему: «Людина в філософії постмодернізму». <p>Практичне заняття №6. Самовизначення та самореалізація людини.</p> <p><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Індивід, індивідуальність та особистість. 	2	3

<p>2. Проблема смислу та призначення людського існування.</p> <p>3. Творчість як засіб самореалізації людини. Свобода та творчість.</p> <p>4. Участь у дебатах на тему: «Свобода і відповідальність».</p>		
<p align="center">Тема 5. Філософія свідомості</p> <p>Практичне заняття №7. Свідомість як відображення.</p> <p align="center"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <p>1. Відображення та його форми.</p> <p>2. Свідомість і самосвідомість.</p> <p>3. Форми суспільної свідомості та їх специфіка.</p> <p>4. Участь у дебатах на тему: «Функції свідомості та їх значення для розвитку людини».</p>	2	3
<p align="center">Тема 6. Гносеологія. Філософія пізнання</p> <p>Практичне заняття №8. Особливості пізнавального процесу.</p> <p align="center"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <p>1. Сутність, структура та взаємозв'язок чуттєвого та раціонального рівнів пізнання</p> <p>2. Розсудок та розум – два способи пізнання.</p> <p>3. Істина як процес і мета пізнання. Історична і практична природа істини.</p>	2	3
<p align="center">Тема 7. Філософія науки і техніки</p> <p>Практичне заняття №9. Наука і техніка як феномен цивілізації.</p> <p align="center"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <p>1. Машина та людина.</p> <p>2. Технократизм, сцієнтизм, політтехнізм як концепції технологічного розвитку суспільства, науки, освіти.</p> <p>3. Трансформація науки і техніки під впливом четвертої промислової революції.</p> <p>4. Соціальна роль науки.</p>	2	3
<p align="center">Тема 8. Філософія суспільства</p> <p>Практичне заняття №10. Суспільно-історичний прогрес.</p> <p align="center"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <p>1. Критерії прогресивного розвитку суспільства. (підготувати презентації)</p> <p>2. Технологічні, суспільні, людські виміри матеріального виробництва, його структура (усне обговорення).</p> <p>3. Технічні революції (підготувати презентації)</p> <p>4. Соціальні наслідки НТР. (підготувати презентації)</p> <p>5. Духовне виробництво, його зв'язок з матеріальною практикою. (усне обговорення).</p> <p>6. Суспільний ідеал і проблема соціального вибору. (підготувати презентації).</p>	2	3
<p align="center">Тема 9. Філософія цивілізації</p>	2	3

<p>Практичне заняття №11. Періодизація культурно-цивілізаційного процесу. <i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Формаційний підхід до періодизації суспільного розвитку (К. Маркс). 2. Стадійний та хвильовий підходи до періодизації історії західної цивілізації (Д. Белл, Е. Тоффлер). 3. Порівняльний аналіз цивілізаційних підходів (А. Тойнбі, О. Шпенглер, С. Хантінгтон). 		
<p>Тема 10. Філософія культури</p> <p>Практичне заняття №12. Проблема осмислення культурних трансформацій. <i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Культура як спосіб буття людини. 2. Культура як світ «символічних форм». 3. Субкультура та контркультура. 4. Традиційна та нетрадиційна культура. 5. Постмодернізм як світовідчуття. 	2	4
<p>Тема 11. Філософія історії</p> <p>Практичне заняття №13. Проблема суб'єкта історичного процесу та смисл історії. <i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема спрямованості історичного процесу та поступу в історії. 2. Смисл історії як філософсько-світоглядна проблема. 3. Людина та історія. Проблема суб'єкта історії в філософії історії. 4. Участь у дебатах на тему: «Цінності історії та цінності людського існування». 	2	4
<p>Тема 12. Філософія економіки</p> <p>Практичне заняття №14. Філософське осмислення власності та грошей. <i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема власності в утопіях Платона, Т. Мора та К. Маркса. 2. Право на приватну власність як основа економічного лібералізму. 3. Походження, філософська природа та функція грошей. 4. Філософські аспекти грошей: гроші і влада, гроші і свобода, гроші і моральні цінності. 	2	4
<p>Тема 13. Філософія політики та права</p> <p>Практичне заняття №15. Сила права і право сили. <i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення природного і позитивного права. 2. Політика і насилля: точки перетину. 3. Значення політики та публічності у забезпеченні прав людини. 	2	4
<p>Тема 14. Філософія моралі</p>	1	4

<p align="center">Практичне заняття №16. Етичні вчення у світовій культурній спадщині людства.</p> <p align="center"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етичні вчення Стародавнього Сходу. 2. Етичні вчення античних філософських шкіл: епікурейці, стоїки, кініки, скептики. 3. Релігійна етика монотеїстичних релігій: іудаїзм, християнство, іслам. 4. Ознайомитися (на вибір) з уривками праць Г. Сковороди “Розмова п’яти подорожніх про щастя” (С. 205 – 212); Е. Фромма “Мати чи бути?” (С. 224 - 248) та надати відповіді на питання до тексту (див. Хрестоматія. Філософія; навч. посібн. / кол. авт. Київ: КНТЕУ. 2021.). 5. Підготуватись до диспуту: “Чи існують універсальні моральні цінності?». 		
<p align="center">Тема 15. Філософія майбутнього</p> <p align="center">Практичне заняття №17. Генеза футурології.</p> <p align="center"><i>Питання / завдання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Античні уявлення про «золотий вік». 2. Нариси майбутності крізь призму Середньовіччя – Відродження – Просвітництва. 3. Методологічні положення розуміння майбутності у філософії Нового часу. 4. Німецька класична філософія про розвиток суспільства і людини (І. Кант, Г.В.Ф. Гегель). 5. Основні футурологічні пошуки в кінці ХІХ – початку ХХІ ст. 	1	4

* всі практичні завдання виконуються на основі інтерактивних методів навчання у комп’ютерному середовищі

Критерії оцінювання практичної роботи студента

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування, %	Критерії оцінювання
100%	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
80%	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов’язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування, %	Критерії оцінювання
60%	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
40%	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
20%	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0%	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Навчальна діяльність	Робочий час студента (год.)	Оцінювання (бал)
1	2	3
<p style="text-align: center;">Тема 1. Філософія як світогляд і наука <i>Самостійна робота студентів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготуватися до обговорення питань семінару, ознайомитися з рекомендованою літературою до 1 теми. 2. Уточнити визначення понять світогляд, магія, міфологія, релігія, філософія, логос та законспектувати їх в словник. 3. Ознайомитися з проблемним завданням та висловити свою думку (Філософія: підр./Лльїн В.В., Кулагін Ю.І., Ч.2.- К. «Альтерпрес», 2002. - С. 36). 4. Підготувати презентацію на тему «Філософія серця Б. Паскаля». 	8	3
<p style="text-align: center;">Тема 2. Онтологія. Філософське вчення про буття <i>Самостійна робота студентів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Навести визначення понять: метафізика, онтологія, парадигма, буття, небуття, інобуття, сутність, субстанція, час, простір, рух, розвиток, єдність, свідомість, свобода тощо та скласти словник за другою темою. 	8	3

<p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Філософський зміст міфу про печеру за працею давньогрецького філософа Платона «Держава». – Проблема буття у філософській системі Мартіна Гайдеггера. – Основні онтологічні ідеї в праці Ж.-П.Сартра «Екзистенціалізм – це гуманізм». – Проблема буття філософії в праці С.Б.Кримського «Філософія – авантюра духу чи літургія смислу?». – Рух, простір і час як атрибути матерії. – Свідомість як спосіб існування та відтворення буття людини. – Свобода – сутнісна характеристика людського буття. <p>3. Підготувати есе на тему: «Онтологічні ідеї В.І.Вернадського та П. Теяра де Шардена».</p>		
<p style="text-align: center;">Тема 3. Діалектика. Філософська теорія розвитку <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Використовуючи словники та енциклопедії, скласти власний словник термінів з теми: діалектика, принцип, закон, категорія, метафізика, суперечність, розвиток, рух, форми руху матерії, прогрес, регрес, поняття, категорія, кількість, якість, заперечення, синергетика, еклектика, догматизм, релятивізм, софістика.</p> <p>2. Підготувати есе (1-2 ст.) на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “Негативна діалектика Т. Адорно”. - “Як ви розумієте висловлювання Г.В. Ф. Гегеля: “Все дійсне - розумне, а все розумне - дійсне””. - “Спільне та відмінне у діалектичному методі К. Маркса та Г. Гегеля” <p>3. Підготуватися до роботи в малих групах для обговорення наступної теми: “Соціально-культурні передумови філософських поглядів на світ Парменіда і Геракліта”.</p> <p>4. Підготувати презентацію на тему «Життя і творчість Сократа».</p> <p>5. Підготуватися до дискусії на тему: “Діалектика розсудку і розуму”.</p> <p>6. Розробити кросворд з теми (до 20 слів).</p>	8	3
<p style="text-align: center;">Тема 4. Філософія людини <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Навести визначення понять: філософська антропологія, людина, індивід, індивідуальність, особистість, відчуження, свобода, сваволя, смисл життя та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сократ і антропологічний поворот у філософії. - Гуманізм філософії Відродження. - Обґрунтування діяльної природи людини в німецькій класичній філософії. - Людина у фокусі філософії життя та екзистенціалізму. 	8	3

<ul style="list-style-type: none"> - Проблема смислу життя (за роботою В. Франкла «Людина в пошуках смислу»). - Роль соціального середовища в формуванні особистості. - Гуманістичні цінності та гуманізм. - Роль і значення любові в процесі самореалізації людини (за працею Е. Фромма «Мистецтво любові»). - Проблема ідентичності. <p>3. Підготувати есе на тему: «Об'єктивні і суб'єктивні основи конформізму».</p>		
<p style="text-align: center;">Тема 5. Філософія свідомості <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Навести визначення понять: свідомість, самосвідомість, мова, мислення, рефлексія, відображення, ідеальне та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Німецька класична філософія про універсальну природу свідомості. - Свідомість як предмет філософії, психології та нейрофізіології. - Свідомість і мозок. - Феномен ідеального. - Мова як практична свідомість. - Свідомість та несвідоме (підсвідоме) в філософії психоаналізу та неофрейдизму. <p>3. Підготувати есе на тему: «Проблема «душі» в античній та середньовічній філософії».</p>	8	3
<p style="text-align: center;">Тема 6. Гносеологія. Філософія пізнання <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Перегляньте фільм «Ігри розуму» та підготуйтеся до роботи в малих групах: «Безмежність божевілля і межі розуму».</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із зазначених тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Як тип пізнання домінує під час вашого навчання?». - «Концепція про «вчене незнання» Н. Кузанського». - «Вчення про ідоли пізнання Ф. Бекона». - "Способи розв'язання суперечності емпіризму і раціоналізму". - "Відмінність між продуктивною уявою та ірраціональним фантазуванням". - "Раціональні та ірраціональні способи пізнання". - "Соціально-економічні основи перетворення пізнання на основну філософську проблему в Новий час". - "Чому розсудкове пізнання обмежене емпіризмом?". <p>3. Підготувати есе на одну з тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Чому, на вашу думку, думки без змісту порожні, а споглядання без понять сліпі?» - «Якою є природа апіорних категорій?» - «Відмінність знання та інформації: <p>4. Розробити кросворд з теми (до 20 слів).</p>	12	3

<p>5. Прочитайте та законспекуйте уривок з праці І. Канта “Критика чистого розуму”.</p>		
<p style="text-align: center;">Тема 7. Філософія науки і техніки <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>a. Навести визначення понять: наука, паранаука, псевдонаука, наукова картина світу, техніка, технології, техносфера, технічна реальність та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>b. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Методологія науково-дослідницьких програм І. Лакатоса. - Еволюціоністська концепція розвитку наукового знання С. Тулміна. - Вчення В.І. Вернадського про ноосферу. - Концепція зростання наукового знання К. Поппера. - Теорія наукових революцій Т.Куна. - Технофілософська концепція Льюїса Мамфорда: вчення про «мегамашину». - Філософія техніки Х. Хосе Ортега-і-Гассета. - Проблема техніки і технічного мислення у творчості М. Гайдеггера. <p>5. Підготувати есе на тему: «Людина і штучний інтелект: перспективи і небезпеки».</p> <p>6. Скласти порівняльну таблицю «Основні концепції науки та техніки».</p>	8	3
<p style="text-align: center;">Тема 8. Філософія суспільства <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>a. Навести визначення понять: соціум, суспільство, цивілізація, аграрне суспільство, індустріальне суспільство, постіндустріальне суспільство, інформаційне суспільство, технічна революція, соціальна революція.</p> <p>b. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Теорія масового суспільства Х.Ортега-і-Гассет. - Теорія менеджеріального суспільства Д. Бернхейма - Теорія тоталітарного суспільства Є. Юнгера Х. Арендта, К. Мангайма - Теоретична концепція постіндустріального суспільства Д. Белла. - Концепція «відкритого суспільства» К. Поппера. - Теорія соціальної стратифікації і соціальної мобільності П. Сорокіна, Т. Парсонса. <p>7. Підготувати есе на тему: ”Рушійні сили соціального прогресу”.</p>	8	3
<p style="text-align: center;">Тема 9. Філософія цивілізації <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>a. Навести визначення понять: дикунство, варварство, цивілізація, культура, конвергенція, глобалізація, еволюція, революція, геополітика та законспектувати їх у власний словник.</p>	8	3

<p>b. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Розуміння цивілізації у творчості О. Шпенглера - Інтерпретації поняття «європоцентризм» та його критика в концепціях локальних цивілізацій - Цивілізації «Суші» та «Моря» та їхнє протистояння в історії людства (у контексті геополітики). <p>3. Підготувати есе на тему: «Цивілізації Сходу і Заходу: чи можливий діалог?».</p> <p>4. Скласти порівняльну таблицю на тему «Революції в історії цивілізаційного прогресу: Неолітична революція. Індустріальна революція. Інформаційна революція. Четверта промислова революція».</p>		
<p style="text-align: center;">Тема 10. Філософія культури <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Навести визначення понять: культура, контркультура, субкультура, образ, символ, знак, метафора, симулякр та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Розуміння культури у творчості Д. Віко. - Інтерпретації поняття «культура» в філософії І.Г. Гердера. - Ф.Ніцше про аполонівське та діонісійське начала в європейській культурі. - Концепція Ж. Бодріяра: культура як симуляція. - Теорія симулякрів Ж. Дельоза. - Культура в концепції «американського постмодернізму» Ф. Джеймсона. - Образ в культурі. Феноменологічна психологія уяви Ж.-П.Сартра. - Теорія софт-культури Л. Мановича. - Візуальна культура в добу технічного відтворення за В. Беньяміном. - Криза культури як забування буття (М.Гайдегер.) <p>3. Підготувати есе на тему: «Порівняльний аналіз культурфілософських ідей неокантіанства і філософії життя».</p> <p>4. Скласти порівняльну таблицю «О. Шпенглер та Й. Гейзінга: дві концепції кризи культури».</p>	8	3
<p style="text-align: center;">Тема 11. Філософія історії <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Навести визначення понять: філософія історії, історія, всесвітня історія, прогрес, регрес, історичний час та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Проблема свободи історичного вибору та історичної відповідальності. – Мета та сенс історичного розвитку за К. Ясперсом. – «Повстання мас» як проблема історії XX ст. (Х. Ортега-І-Гассет). 	8	4

<p>– Поняття видатної особи в історії. Еліти та їх роль в історії.</p> <p>– Жінка як суб’єкт історії: сучасні філософські течії про переосмислення жіночого часу (Г. Маркузе, В. Брайсон та ін.).</p> <p>– Питання про «кінець історії» в новітній філософії історії (Ф. Фукуяма).</p> <p>– Теорія маси і тоталітаризму (Г. Арендт).</p> <p>3. Підготувати есе на тему: «Людина як основа і рушій історії, міра її самореалізованості та мета».</p> <p>4. Скласти порівняльну таблицю «Основні концепції філософії історії».</p>		
<p style="text-align: center;">Тема 12. Філософія економіки <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Навести визначення понять: виробництво, гроші, капітал, додаткова вартість, праця, відчуження, власність, суспільство споживання, лібералізм, неолібералізм, соціалізм, та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Етичні підвалини капіталістичної економіки (за працею М. Вебера “Протестантська етика і дух капіталізму”). - Проблема відчуження та способи її подолання (за К. Марксом) . - Суспільство споживання та культура конс’юмеризму . <p>3. Підготувати есе на тему: «Екоекономіка та зелена енергетика»</p> <p>4. Скласти порівняльну таблицю: “ліві” та “праві” ідеї в економіці.</p>	8	4
<p style="text-align: center;">Тема 13. Філософія політики та права <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Навести визначення понять: право, закон, політика, поліція, влада, насилля, панування, надзвичайне положення, суверен, держава, ідеологія, утопія, громадянське суспільство, тоталітаризм, демократія та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Прочитайте та законспекуйте працю П. Рікера “Хто є суб’єктом права?”. Письмово виконайте завдання для самостійної роботи після тексту.</p> <p>3. На основі перегляду фільму «Нюрнберзький процес» (С. Крамер, 1961 р.) підготуйте есе на тему: «Співвідношення справедливості, відповідальності і права»</p> <p>4. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Громадянське суспільство і правова держава»; - Теорія і методологія пізнання правової реальності; - Правова аксіологія. Правові цінності; - Правова культура і правове мислення; - Правова держава і демократичне суспільств. <p>5. Розробити кросворд з теми (до 20 слів).</p>	8	4
<p style="text-align: center;">Тема 14. Філософія моралі <i>Самостійна робота студентів.</i></p>	8	4

<p>1. Підготуватися до обговорення питань семінару, ознайомитися з рекомендованою літературою до 14 теми.</p> <p>2. Уточнити визначення понять етика, мораль, совість, сором, честь, гідність, моральне табу, вендета, свобода, відповідальність, емпатія, любов, благоговіння та законспектувати їх в словник.</p> <p>3. Навести приклад моральної дилеми та продемонструвати можливі шляхи її рішення.</p> <p>4. Підготувати презентацію на тему «Евтаназія як етична проблема».</p>		
<p style="text-align: center;">Тема 15. Філософія майбутнього <i>Самостійна робота студентів.</i></p> <p>1. Навести визначення понять: майбутнє, футурологія, онтологія майбутнього, епістемологія майбутнього, соціальна філософія майбутнього, антропологія майбутнього та законспектувати їх у власний словник.</p> <p>2. Підготувати презентацію у Power Point на одну із запропонованих тем:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Клаус Шваб «4 індустріальна революція та майбутнє людства». - Даніел Белл «Майбутнє постіндустріальне суспільство: досвід соціального прогнозування» - Четверта промислова революція і конвергенції нано-, біо-, інфо- і когнитивних технологій (NBIC-конвергенції). - «Футурошок» та «Третя хвиля» Елвіна Тофлера. - Новітні футурологічні концепції Мічіо Кайку. - Ювал Ной Харарі «21 урок для 21 століття». - Трансгуманізм як сучасна філософська концепція. - Концепції поширення глобального хаосу Дж. Мірсхаймера і Дж. Розенау. - Прогнози майбутнього Стівена Гокінга. - Майбутнє настало: прогнози фантаста Айзека Азімова - Римський клуб про основні моделі сучасного й майбутнього розвитку людства. <p>3. Підготувати есе на тему: «Суперечливість трактування майбутнього М. Гайдеггером та Ж.-П. Сартром».</p> <p>Участь у дебатах на тему: «Прогнозування моделі світового розвитку та майбутнього людства».</p>	8	4

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Оцінювання одного завдання у відсотковому еквіваленті	Критерії оцінювання роботи
40%	Детальний розгляд сутності та вмісту основних джерел. Подання фактів, ідей і результатів досліджень у логічній послідовності. Правильно проаналізовано поточний стан дослідження проблеми та зроблено огляд перспектив подальшого розвитку даного питання.

Оцінювання одного завдання у відсотковому еквіваленті	Критерії оцінювання роботи
40%	Обґрунтованість аргументів, підтвердження особистого ставлення, пропозиції стосовно вирішення завдання, встановлення напрямків аналізу.
20%	Оформлення звіту у відповідності вимог

Сума балів, накопичених здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточних навчальних завдань (робіт) на лабораторних заняттях та на підсумковому модульному контролі, свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення. Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться у національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ЄКТС. Кількість балів відповідає певному рівню засвоєння дисципліни:

Критерії оцінювання

За системою ДТЕУ	За шкалою ECTS	За національною системою	Визначення
90-100	А	5 (відмінно)	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми та поточного модульного контролю в цілому. Брав участь в олімпіадах, конкурсах, конференціях.
82-89	В	4 (дуже добре)	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому.
75-81	С	4 (добре)	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми та модульного поточного контролю в цілому виконав не повністю.

За системою ДТЕУ	За шкалою ECTS	За національною системою	Визначення
69-74	D	3 (задовільно)	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання кожної теми модульного контролю не виконав.
60-68	E	3 (достатньо)	Засвоїв лише окремі питання навчальної програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та модульного контролю в цілому.
35-59	Fx	2 (незадовільно)	Не засвоїв більшості тем навчальної програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми та модульного контролю в цілому.
1-34	F	2 (незадовільно)	Не засвоїв навчальної програми, не вміє викласти зміст кожної теми навчальної дисципліни, не виконав модульного контролю.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний

1. Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. *Філософія: Підручник: В 2 ч. Ч.ІІ. Актуальні проблеми сучасності*. К.: "Альтерпрес", 2002. 480 с.
2. *Філософія: підручник* / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
3. *Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації* / авт.кол.; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.
4. Фюрст М., Тринкс Ю. *Філософія: Підручник*. К., Дух і Літера, 2018. 544 с.
5. *Хрестоматія. Філософія; навч. посібн. / кол. авт. Київ: КНТЕУ, 2021. 304 с.*

Додатковий

6. Аїтов С.Ш. *Сучасна філософія історії: історично-антропологічний горизонт: монографія*. Дніпро: Ліра, 2018. 368 с.
7. Бодріяр Ж. *Симулякри і симуляції*. К.: Основи, 2004. 230 с.
8. Вайнберг С. *Пояснюючи світ. Історія сучасної науки*. Науково-популярне видання. Харків. КСД, 2019. 352 с.
9. Вільчинський Ю.М., Северин-Марачковська Л.В., Гаєвська О.Б. *Філософія [Електронний ресурс]: навч.посібник*. Київ: КНЕУ, 2019. 368 с.
10. Возняк В.С. *Діалектика: принцип всезагального зв'язку. Людинознавчі студії. Серія «Філософія»: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2020. №. 40. С. 20-33.

11. Гантінгтон Семюел П. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. Львів: Кальварія, 2019. 474 с.
12. Голянич М. «Футурологія. Філософія майбуття». Монографія. Івано-Франківськ: Вид-во «Лілея-НВ», 2017. 540 с.
13. Губерський Л. Філософія. Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. К., Фоліо, 2018. 622 с.
14. Данильян О. Г. Філософія: підручник. Х.: Право, 2010. 312 с.
15. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і техніка (за ред. Умберто Еко). К., Фоліо, 2020. 524 с.
16. Кайку М. Візії: Як наука змінить XXI сторіччя / Visions: How Science Will Revolutionize the 21st Century. Львів: Літопис, 2017. 544 с.
17. Кайку М. Майбутнє розуму / The Future of the Mind. Львів: Літопис, 2017. 408 с.
18. Kaku Michio. The Future of Humanity. Penguin Books, 2018. 339 p.
19. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с.
20. Латигіна Н. А., Гусєва Н. Ю., Ліпін М. В. Політичні режими: навч. посіб. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019. 232 с.
21. Лисий В. Діалектика: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 480 с.
22. Lemon M.C. Philosophy of History: A Guide for Students. Routledge, 2003. 452 p.
23. Лозовий В., Требін М., Горлач М., Жиленкова І., Головченко Г., Кремень І., Ніколаєнко С. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. К., Центр навчальної літератури, 2020. 1028 с.
24. Максюта М.Г. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2020. 298 с.
25. Donella H. Meadows, Dennis L. Meadows, Jørgen Randers. The Limits to Growth: The 30-Year Update New York, 2002. 325 p.
26. Eliade, Mircea. Myth and Reality. Trans. Willard R. Trask. New York: Harper & Row, 1963.
27. Mumford L. Technics and Civilization. New York, Harcourt Brace, 1934. 264 p.
28. Найчук А.В., Ганаба С.О. Філософія історії: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2020. 243 с.
29. Петрушенко В. Гносеологія та епістемологія: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020. 209 с.
30. Петрушенко В. Філософія: вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 594 с.
31. Платон. Бенкет. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету 2005. 178 с.
32. Політологія. Хрестоматія. Автори – упорядники: проф. Кремень В.Г., проф. Кулагін Ю.І., доц. Латигіна Н.А., проф. Полуріз В.І. та ін. К.: «Альтерпрес», 2004. 827 с.
33. Причепій Є.М., Черній А.М., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», 2017. 657 с.
34. Ратніков В.С. Основи філософії науки і філософії техніки. Навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2018. 291 с.
35. Сидоренко Л.І. Проблеми етики науки в постнекласичному дискурсі //Філософські проблеми гуманітарних наук. Альманах. 2010. №19. С.121-125.
36. Toffler, Alvin. A Future Shock, 1970. New York: Random House. 505 p.
37. Феномен української культури: методологічні засади осмислення (збірка наукових праць). К. 1996. С.113 -191.
38. Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. Л.В. Губерського. Харків: Фоліо, 2013. 510 с.

39. Foucault M., Senellart M., Collège de France, & Burchell, G. The Birth of Biopolitics: Lectures at the Collège De France, 1978-1979. Houndmills, Basingstoke, Hampshire [England]: Palgrave Macmillan, 2008.
40. Francis Fukuyama. Our posthuman future: consequences of the biotechnology revolution. 1st ed. New York: Farrar, Straus and Giroux, 2018. 256 p.
41. Хоружий Г.Ф., Боровська Л.О., Кулагін Ю.І., Ліпін М.В. Самоідентифікація особистості: філософський аналіз. Монографія. Київ: КНТЕУ. 2018. 192 с.
42. Martin Heidegger. Being and Time / trans. John Macquarrie & Edward Robinson. New York: Harper & Row, 1962. 589 p.
43. Шабанова Ю. О. Філософія культури: підручник. Дніпр: ЛІРА, 2019. 240 с.
44. Швейцер А. Благоговіння перед життям. К.: Основи, 2009. 350 с.
45. Шинкаренко О.В, Нападиста В.Г., Рогожа М.М. Професійна та корпоративна етика. Навчальний посібник. К., КНУ ім. Т.Г. Шевченка, 2019. 390 с.
46. Шкєпу М.О. Філософія. Навчальний посібник. К.: КНТЕУ, 2010. 347 с.
47. Ювал Ной Харарі. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Х.: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 544 с.

Інтернет-ресурси

48. Інститут філософії імені Г.С. Сковороди НАН України. URL: <https://filosof.com.ua/> (дата звернення 13.03.2023).
49. Стенфордська енциклопедія філософії. URL: <https://plato.stanford.edu/> (дата звернення 13.03.2023).
50. Возняк В., Хазін В. Розуміння природи поняття в діалектиці: філософсько-освітній вимір. URL: <http://ir.dspu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1200> (дата звернення 13.03.2023).
51. Jameson F. Valences of the Dialectic. URL: http://xenopraxis.net/readings/jameson_valences.pdf (дата звернення 13.03.2023).
52. Журнал «Філософія права і загальна теорія права». URL: <http://phtl.nlu.edu.ua/> (дата звернення 13.03.2023).
53. Малахов В. Етика. Курс лекцій. URL: https://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Etyka_Malakhov.pdf (дата звернення 13.03.2023).
54. Merleau-Ponty M. Adventures of the Dialectic. Tr. by Joseph Bien. URL: https://monoskop.org/images/7/79/Merleau_Ponty_Maurice_Adventures_of_the_Dialectic_1973.pdf (дата звернення 13.03.2023).
55. Popper K.R. What is Dialectic? URL: <https://mercaba.org/SANLUIS/Filosofia/autores/Contemporanea/Popper/What%20is%20dialectic.pdf> (дата звернення 13.03.2023).
56. Морозов А.Ю. Зло: метафізичні і богословські виміри: Монографія. [з передмовою Надзвичайного і Повноважного посла України у Ватикані – академіка Хоружого Г.Ф.]. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjIxNw==/c1d7512fcb60d487744e7696a959ae4a.pdf> (дата звернення 13.03.2023).

*Курсивом зазначені джерела, що є в наявності в бібліотеці ДТЕУ

7. Контроль та оцінювання результатів навчання:

Положення про оцінювання результатів навчання студентів і аспірантів наказ ДТЕУ №45 від 03.02.2022р. (Електронний ресурс. Точка доступу: <https://knute.edu.ua/file/MjkwNQ==/66b0fa9bc55ebfa216b4efc74c200e04.pdf>)

Під час вивчення дисципліни викладачем здійснюється поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль та оцінювання передбачає:

- перевірку рівня засвоєння теоретичного матеріалу (тестування за матеріалами лекції, який здійснюється на початку кожної наступної лекції з використанням 365 Office);
- захист лабораторних робіт (проходить під час наступної лабораторної роботи);
- перевірка засвоєння матеріалу, що винесений на самостійне опрацювання під час фронтального опитування на лекції.

8. Політика навчальної дисципліни:

8.1. Відвідування лекційних та лабораторних занять: відвідування лекційних та лабораторних занять є обов'язковим. Допускаються пропуски занять з таких поважних причин, як хвороба (викладачу надається копія довідки від медичного закладу), участь в олімпіаді, творчому конкурсі тощо за попередньою домовленістю та згодою викладача за умови дозволу деканату (надаються документи чи інші матеріали, які підтверджують заявлену участь у діяльності студента).

8.2. Відпрацювання пропущених занять: відпрацювання пропущених занять є обов'язковим незалежно від причини пропущеного заняття. Лекційне заняття має бути відпрацьоване до наступної лекції на консультації викладача з використанням ПЗ 365 Office Teams. Відпрацювання лекційного матеріалу передбачає вивчення пропущеного теоретичного матеріалу та складання тесту за цим матеріалом. Лабораторне заняття відпрацьовується під час консультації викладача (розклад консультацій на сайті).

8.3. Правила поведінки під час занять: обов'язковим є дотримання техніки безпеки в комп'ютерних лабораторіях. Студенти повинні приймати активну участь в обговоренні навчально матеріалу ознайомившись з ним напередодні (навчальний матеріал надається викладачем). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття. Задля зручності, дозволяється використання ноутбуків та інших електронних пристроїв під час навчання в комп'ютерних аудиторіях (за взаємною згодою всіх учасників освітнього процесу)

8.4. За порушення академічної доброчесності студенти будуть притягнені до академічної відповідальності у відповідності до положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти ДТЕУ (Наказ ДТЕУ від 03.02.2022 №45. (Електронний ресурс. Точка доступу:

<https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/271e66c30b3162b933b9bf8caa4c101c.pdf>)